

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ

Устименко Юлія, студентка групи Ю - 62

Земля – основне національне багатство України, яке перебуває під особливою охороною держави. Земля є територіальним базисом для усіх видів діяльності населення, тобто не існує жодних видів діяльності суспільства, які б не були пов'язані з землекористуванням. Саме тому земля має особливий статус за законодавством України.

Раціональне землекористування означає максимальне залучення до господарського обігу всіх земель та їх ефективне використання за основним цільовим призначенням, створення найсприятливіших умов для високої продуктивності сільськогосподарських угідь і одержання на одиницю площі максимальної кількості продукції за найменших витрат праці та коштів.

Раціональне використання й охорона земельних ресурсів включають дві групи питань: охорона, землі від виснаження і підвищення її родючості — економічна група; охорона від забруднення та його попередження — екологічна група.

Раціональне використання й охорона земель — два взаємопов'язаних процеси, спрямованих на підвищення продуктивних сил землі.

Виключно важливе значення землі в усіх сферах життєдіяльності суспільства зумовлює закріплене на конституційному рівні відокремлення землі від усіх інших об'єктів нерухомості, затвердження принципів її особливої охорони з боку держави.

Інтенсивне використання землі, особливо в індустріальних і урбанізованих регіонах супроводжується перетворенням і зміною основних її природних первісних властивостей і виникненням нових трансформаційних внутрішніх зв'язків і процесів. Щорічно з поверхні Землі зникає близько 2 млн. м орного шару. Велике значення для економного землекористування має осушувальна меліорація. Однак в окремих районах після осушення земель з'явилися ознаки деградації, розвитку ерозійних процесів. Осушення негативно впливає на навколишнє середовище і в багатьох інших випадках: істотно змінюється гідрологічний режим, значно знижується рівень ґрунтових вод на прилеглих до них територіях, внаслідок цього знижується родючість ґрунтів, а окремі ділянки з ґрунтами легкого механічного складу перетворюються на піски. В окремі роки порушення гідрологічного режиму, зумовлене проведенням у великих масштабах осушувально-меліоративних робіт, супроводжується тимчасовим затопленням великих територій, посилюється розвиток водної ерозії у весняний період, змивається верхній родючий шар ґрунту, відбувається замулення малих річок, а також їх пересихання у літній період. Осушення торфоболотних ґрунтів змінює

торфоутворювальний процес, припиняється нагромадження органічної речовини, яка мінералізується, родючість знижується.

У промислово розвинутих районах особливо важливим є вивчення показників забруднення ґрунтів промисловими відходами й викидами. Забруднення ґрунту і кормів поблизу рудників і свинцевоплавильних заводів призводить до інтоксикації свинцем свійських тварин і людей.

Значним є забруднення ґрунтів викидами автомобільного транспорту, в яких міститься велика кількість важких металів. Встановлено, що середні концентрації усіх металів зростають із збільшенням інтенсивності руху автотранспорту і в десятки разів перевищують фоновий рівень. Зменшення вмісту металів у глибших шарах ґрунту свідчить про їх надходження з повітря з автомобільними вихлопами.

Для того щоб запобігти негативним наслідкам осушувальної меліорації й усунути їх, слід провести реконструкцію і відновлення осушувальних систем, які стали непридатними для використання або не відповідають сучасним технічним вимогам.

У раціональному землекористуванні дуже важливе значення має збереження гумусу, який стимулює розвиток рослин і мікроорганізмів, що беруть участь у перетворенні мінеральних і органічних речовин у ґрунтах. При нинішній системі землеробства, недостатньому внесенні органічних добрив і відносно низькій питомій вазі багаторічних трав у структурі посівних площ створюються умови для швидкої мінералізації рослинних решток у ґрунтах, слабкої їх гуміфікації, що супроводжується зниженням загальних запасів гумусу, виникає загроза деградації ґрунтів — погіршення фізичних властивостей, зниження природної родючості й ефективності використання мінеральних добрив.

Отже, можемо зробити такі висновки, що раціональне використання землі — обов'язкова екологічна вимога при використанні цього природного ресурсу, адже базовий законодавчий акт (Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища») у сфері екології прямо зазначає, що використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з додержанням раціонального та економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій. Земля — найважливіша складова природних ресурсів; основа рослинного і тваринного світу; вмістилище природних багатств; операційний базис промисловості, населених пунктів і доріг; головний засіб виробництва в сільському господарстві. Тому раціональне землекористування є обов'язковою складовою комплексної системи експлуатації та охорони природних ресурсів.

Сайко Л. Ю., *ст. викладач кафедри права*